

Cap de Medusa. MDG 12652

Cap de Medusa

MDG 12652

Fitxa tècnica

Matèria: marbre blanc
 Cronologia: finals s. II dC
 Dimensions: 15 cm Ø i 20 cm de llargada
 Número d'inventari: 12652 [en dipòsit de la DGPC de la Generalitat de Catalunya]

El mite de Medusa

Les Gorgones (Esteno, Euriale i Medusa), segons la mitologia grega, eren tres germanes filles de Forcis i Ceto, dues divinitats marines. El mite narra que Perseu, fill de Zeus i Dánae, va prometre al rei Polidectes, de l'illa de Serifos, que per a les seves futures núpcies li portaria el cap de la Gorgona Medusa, l'única mortal de les tres germanes. Ajudat pels déus Atena i Hermes, els seus protectors, Perseu va iniciar la recerca de les Gorgones. De primer, segons la llegenda, va visitar les tres graies, germanes de les Gorgones, les quals al seu torn el van menar cap a unes nimfes que el van proveir de tres objectes màgics que li havien de servir per aconseguir el seu objectiu: unes sandàlies voladores, un casc que el feia invisible un cop posat i una mena de sarró anomenat kibisis. Perseu, conduït per les sandàlies voladores, va arribar als confins del món on habitaven les Gorgones i les va trobar adormides. Les tres tenien el mateix aspecte espantós: serps que s'enroscaven per damunt dels seus caps, ales i urpes al voltant de les seves cintures i unes dents molt afilades. Però la seva característica més temuda era que qualsevol que les mirés es convertia en pedra. Per això, amb l'ajut de la deessa Atena, Perseu va desviar la mirada de Medusa cap a l'escut de bronze d'aquesta, on es va reflectir la imatge del monstre, i tot seguit li va tallar el cap. Perseu, amb el cap de Medusa dins el sarró, va fugir perseguit per les altres dues germanes tot fent-se invisible gràcies al casc. De la gesta, el cap de Medusa va quedar fixat per sempre a l'escut de la deessa Atena i la seva màscara va esdevenir un símbol de tot allò desconegut i alhora un amulet que portava sort i protegia contra possibles enemics.

Descripció

El cap de la Gorgona (Medusa) del Museu de Granollers formava part d'un ornament arquitectònic de marbre, de forma cilíndrica. El rostre de la Gorgona ocupa la totalitat de la circumferència i es perfila de manera subtil i esquemàtica, i recull els trets principals d'aquest personatge.

El mite de la Gorgona Medusa ha esdevingut un motiu recurrent en la iconografia clàssica i un dels més representats per la seva singularitat i per les atribucions màgiques i de protecció que la van popularitzar en escultures, mosaics i elements decoratius sota el nom genèric de gorgoneia.

La Medusa del Museu de Granollers és una peça relativament petita, realitzada en marbre blanc de gra gruixut amb algunes vetes vermelloses. Un tipus de marbre que tant pot procedir dels Pirineus com de les pedreres d'Almadén de la Plata (Sevilla). L'estat de conservació de la peça és força bo, tot i que està afectat per petits cops i lleugerament desgastat. El rostre de Medusa manté les constants icòniques: l'oval arrodonit, perfectament inscrit dins el cilindre, les ales dibuixades esquemàticament sota la barbata i els cabells simulant serps que envolten el rostre, així com un cos que simula escates imbricades al llarg del cilindre. L'expressió de la cara intenta reflectir l'aspecte terrorífic del mite, seguint els models més arcaïtzants dels gorgoneia fixats en l'època hel·lenística i que troben continuïtat en el món romà, tot i que la del Museu presenta una execució poc reeixida que fa pensar en un treball molt local basat en models itàlics recurrents.

Una bona part dels testimonis de Gorgones procedeixen de l'art funerari, tal vegada pel seu valor protector. Aquest és el cas d'aquesta peça. Es tracta d'un *clipei* o medalló de forma el·líptica que era aplicat en un angle superior d'un altar amb coberta a dues aigües o *pulvinum*. Era un tipus de monument funerari que se situava als marges de les vies romanes que comunicaven les diferents ciutats de l'Imperi. I que es devia trobar situat al peu de la via que unia Barcino (l'actual Barcelona) amb Auso (l'actual Vic), al seu pas prop de l'actual Llerona, datat de cap a finals del segle II dC.

Procedència

El cap de Medusa del Museu de Granollers va ser trobat en el jaciment de Santa Digna II de Llerona, a l'entorn d'una excavació arqueològica feta l'any 2002 durant unes obres de millora realitzades per l'Ajuntament de les Franqueses del Vallès. No se'n té més informació, però caldria relacionar aquest cap amb altres restes romanes aparegudes en l'àmbit de Llerona que testifiquen la important presència romana en aquest indret.

El balcó